Taksa plaćena u gotovu

Obitelj

Broj 41

10 listopada 37

OBITELJ

ILUSTROVANI TJEDNIK
ZA HRVATSKU PORODICU

U ZAGREBU 10. LISTOPADA 1937

IX. GODIŠTE BROJ 41.

IDILA KOD MAGDALE KRAJ GENEZARETSKOG JEZERA
Foto Ljudevit Griesbach

Slike iz Svete Zemlje

NA MJESTU EVANĐEOSKOG ROMANA

Napisao Dr Josip Andrić

Samotna se paoma nagnula prema modrom jezeru, kao da želi da se u njem kao u zrcalu ogleda te udovolji tako taštini ljepotice, na koju svi svraćaju svoje poglede. Ili možda hoće da jezeru povjeri neku svoju tajnu? Najradije bih sio pod tu paomu, da prisluškujem. Zacijelo bih tu otkrio davni evanđeoski roman, kojega je tajnu i ta paoma usisala svojim korijenjem iz toga tla, jer tisućuljetne naslage i ruševine prekriše tu tajnu, kojoj su samo konture sačuvane u evanđeoskom kazivanju.

Preda mnom bi se otvorila nevidljiva knjiga, iz koje bih čitao...

*

Evo tu na početku Genezaretske ravnice, tog malog raja, kroz koji je tako često koračala Kristova noga, stajao je bogat grad Magdala s nekoliko tisuća stanovnika na mjestu, gdje su sada malobrojne kolibice sela El Medždela između kamenja davnih ruševina. Iz tog je grada jedan između tri stotine trgovaca, što su prodavali žrtvene golubove za jerusalemski hram, doživio sreću, te mu starac Simenon izlazeći jednoga dana iz hrama reče: »Danas su tvoja dva goluba žrtvovana za Mesiju, kojega sam čas prije presretan držao na rukama.« Od tog je dana taj magdalski trgovac posvećivao svojim žrtvenim golubovima još veću pažnju A kada se oženio kćerkom jednog između osamdeset magdalskih tkalaca, rodi mu se kći, kojoj nadjenu ime Mirjam po majci onog djeteta, za koje mu starac Simeon reče, da je Mesija. I držeći svoju malu crnooku Mirjam na koljenima često joj je među svojim golubovima pričao o Onome, za kojega su žrtvovana dva njegova magdalska goluba i koji će jednoga dana, kad Mirjam već bude velika, osvanuti i u Magdali u svem svom mesijanskom sjaju. Maloj Mirjami su se caklile oči, kad joj je otac pričao o tom neviđenome mesijanskom sjaju.

Mirjam je rasla i procvala u najdivniji djevojački cvijet. U Tiberijadi su je svi momci zvali Magdalena, te su mnogi često odlazili u nedaleku Magdalu, da se nagledaju njene ljepote i da kušaju sreću, ne će li toj magdalskoj ljepotici zapeti oko na kojem od njih. No razočarani prestaše dolaziti u Magdalu, kad se pročulo, da se Mirjam-Magdalena udaje za magdalskog bogataša Ben Judu.

Baš u to vrijeme namjestio je kralj Herod Antipa, kojemu je prijestolnica bila Tiberijada, za zapovjednika vojničke posade u Magdali Panthera, najljepšeg časnika cijele svoje vojske. Djevojke su ludovale za njim, gdjegod bi se pokazao, te je među njima po volji mogao da bira. I birao je, kadgod mu se koja svidjela, da je brzo opet zamijeni drugom. Došavši sad u Magdalu stao je i tu po starom svom oficirskom običaju da pustoši među djevojačkim srcima. Uto se jednoga dana njegov pogled sretne s pogledom Mirjame, mlade Ben-Judine žene. I od toga časa nijedna djevojka više nije mogla da privuče njegovu pažnju. On je samo mislio na Mirjamu i tražio njene poglede. I baš pod ovakvom jednom paomom, kao što je ova jedina, koja sad samotno tu stoji, progovorio je prve riječi s njome. Malo dana iza toga kao munja proleti kroz Magdalu vijest: Mirjam je ostavila Ben-Judu i odbjegla k Pantheru. I u Tiberijadi i u Betsaidi i u Kafarnaumu svuda se o tome govorilo. A u jednom od trista magdalskih dućana, u kojima su se prodavali žrtveni golubovi, sjedio je otac Mirjamin i sa suzama u očima mislio na svoju grešnicu kćerku, koja mu je nanijela toliku sramotu, te sam sebe pitao: »Kako li ću ovako jadan i osramoćen dočekati dan, kad Mesija bane i u našu Magdalu? Kako ću moći da mu izađem pred oči?...«

Pantherova ljubav prema Mirjami nije bila dugog vijeka. Nije on bio naučio, da se samo

jedne drži. Zaželio se promjene. A i Mirjam gonjena zlom savješću i strašću stade tražiti zadovoljstvo u najgrešnijem životu, kakav nitko u Magdali ni u čitavoj genezaretskoj okolici nije upamtio.

Uto se jednoga dana sjatilo mnoštvo magdalskih građana, da vidi Proroka iz Nazareta, koji je ovuda prošao prema Kafarnaumu. Mirjam se svima rugala, koji su tog Čudotvorca pošli da vide. A upravo se pjenila od bijesa, kad je neke žene stadoše uvjeravati, kako je taj nazaretski Čudotvorac između Betsaide i Kafanauma sa pet hljebova i dvije ribe nahranio više ljudi, nego što cijela Magdala ima stanovnika. »Ne, to nikako ne može biti. To je prosta laž!« govorila je Mirjam-Magdalena. Ali kad ju je jednoga dana svladala radoznalost, da i ona vidi tog razvikanog Proroka — bilo je to onda, kad su farizeji od Njega tražili znak s neba, a on im je odgovorio, da će im se dati samo znak Jonin, — njoj kao da se preokrenula sva duša Svi joj muškarci omrznuše. Nijednoga više nije htjela da vidi. Samo je sjedjela na terasi kuće i zurila prema jezeru, ne će li odakle ugledati lađicu, a u njoj Njega — Proroka. I kad bi doista ugledala lađicu ribara Petra iz Betsaide, u kojoj se uvijek vozio i On, Isus iz Nazareta, učinilo bi joj se, da je Njegov pogled iz daljine uprt u nju, kao da je pita: »Zašto si postala ropkinja grijeha?« Svu joj je dušu uzburkao taj upit. I kad je vidjela, da je lađica stala kraj Kafarnauma, spustila se Magdalena-Mirjam s terase, uzela u kući vrč od alabastra pun mirodija, pa izletjela na ulicu. Bujne duge kose su joj lepršale, kako je jurila kroz grad. Svi su se osvrtali za njome misleći, da je poludjela. A kad je prošla kraj dućana svog oca, časkom se zaustavila, jer je na vratima baš stajao njen otac, kao da ju je čekao.

»Kuda ćeš, Mirjam?« upita je.

»Idem k Proroku u Kafarnaum, da mi oprosti moje grijehe,« reče i odjuri, kao da je vjetar nosi.

Vratila se u kasno veče. Otac ju je čekao pred svojom kućom. Htio je da je pita, ali nije znao, što ni kako će. No nije ni trebalo, jer je ona sama progovorila na dušak:

»Našla sam ga u kući Šimuna farizeja, bacila sam mu se do nogu, suzama ih umila, kosom obrisala i mirisavom pomašću iz ovog vrča namazala. I samo sam čula, gdje mi reče: ‚Oprošteni su ti grijesi. Vjera ti je tvoja pomogla, idi u miru.' I sva preporođena evo se vraćam k tebi, oče, da ti budem opet onakva, kao kad si me malu držao na koljenu i pričao mi o dva svoja goluba, žrtvovana u hramu za Mesiju...«

Otac zagrli kćerku i obasu je suzama radosnicama. A sreća je njegova dosegla vrhunac, kad se Magdalena-Mirjam jednoga dana vratila s pashe iz Jeruzalema pričajući neshvatljive događaje, koji se desiše s nazaretskim Prorokom. Razapeše ga, pokopaše, a on uskrsnu i ukaza se najprije svojoj Majci, a zatim odmah Magdaleni. Taj je dan paoma pred kućom Magdalenina oca čula njegove riječi: »Sad otpusti slugu svoga, Gospodine, jer doživjeh sreću, kakve nijedan otac više doživjeti ne će...«

*

Čopor crnih koza, među kojima se tek koja ta isticala s nešto bjeline, trže me iz moga magdalskoga snatrenja. Osamljena paoma kao da se još više prignula k jezeru, a ja pojurih do auta, koji je nestrpljivo čekao, da me odveze s mjesta, koji tu tako neodoljivo zaustavlja i zaokuplja dušu svakog prolaznika iz dalekih strana.

SLAVA SE TAVELIĆEVA ŠIRI

Jerusalemski Mučenik bl. Nikola Tavelić postaje od časa, kad je hrvatski narod njemu u čast podigao prvo svoje narodno svetište u Svetoj Zemlji, najveći zagovornik hrvatskoga naroda. Njegovo ime postaje sve poznatije, sve mu se više Hrvata utječe svojim molitvama, a omladina hrvatska na sve strane prigrljuje zaziv: »Bl. Nikola Taveliću, moli za hrvatski narod!« Taj zaziv mladih hrvatskih duša otvara nebo, da obilje milosti iz njega siđe na hrvatski narod.

Oltari se grade tom hrvatskom Blaženiku u čast u desetak sela i gradova Slike i kipovi njegovi se postavljaju u mnogim crkvama po svim hrvatskim stranama. A i prva crkva će uz Božju pomoć već doskora biti posvećena tom našem jerusalemskom Mučeniku. I tako će prvi opći njegov blagdan 14. studenoga ove godine biti uzveličan u svim crkvama. A i izvan crkve bit će mnoge proslave i priredbe u čast tog velikog Hrvatskog Blaženika. Pjesnici pjevaju pjesme njemu u čast, glazbenici stvaraju skladbe njemu u čast, pisci pišu glume o njemu, govornici se spremaju da drže predavanja o njemu, slikari slikaju slike, kipari izrađuju kipove njegove — sve stupa u službu njegovu, da ga uzveliča i prodiči po svoj hrvatskoj domovini.

I u sve naše domove treba da uđe njegovo štovanje. U svakoj hrvatskoj kući treba da se nađe njegova slika. Zasad se može njegova umjetnička plaketa od prof. Ive erdića dobiti po 400 dinara, a umjetnička uljena slika na platnu jedan metar visoka u krasnom pozlaćenom okviru po 1000 dinara. Tim može lik bl. Nikole Tavelića već da se nađe i u našim kućama i u konviktima i u prostorijama hrvatskih katoličkih društava, a nesamo po crkvama. Tako se nastojanjem Odbora za Svetu Zemlju, kojemu je na čelu sam zagrebački nadbiskup koadjutor, širi slava hrvatskog jerusalemskog Mučenika, kojemu u čast učinimo sada za njegov prvi blagdan svi, štogod više možemo.

NAJVEĆI BANKAR

Napisao Edgard Bouly

John Forlest je odlučio da se svakako obogati. Prodao je dvorac, koji je naslijedio od oca, i pošao u Nicu, gdje se sakupljaju za vrijeme ljetnih dana najviši krugovi Evrope.

Jedne večeri na terasi hotela »Paris« bio je predstavljen gospodinu Fordsonu, starom i debelom bankaru iz Londona. Fordson! Fordson! Kome nije bilo poznato to ime?! Sve banke, sva poduzeća, svi novčani zavodi otimali su se za njegovu blagonaklonost. On je drmao i državama! Bio je bistar i pronicav, iz nijedne situacije nije izvukao tanji kraj.

John je bio oduševljen s gospodinom Fordsonom i odmah mu je sinula u glavu misao: »Ha, ova mi ptičica može pomoći do bogatstva!« Iste večeri zamolio je gospodina Fordsona, da bi ga primio na mali razgovor.

»Dobro,« nasmiješio se gospodin Fordson. »Sutra popodne u četiri sata. Dođite u vrtnu verandu, gdje se u to vrijeme nalazim.«

John je radosno trljao ruke. Ipak mu se sreća nasmiješila!... Pitat će starog bankara za savjet, kako će unosno uložiti novac, koji je dobio za svoj dvorac, i kako će se domoći bogatstva. Iskustvo gospodina Fordsona mnogo će mu pomoći, a možda će on sam pružiti ruku mladom čovjeku te ga podignuti u viši novčarski krug.

*

Sutradan okolo četiri sata popodne gospodin je Fordson pušio svoju lulu u vrtnoj verandi i čitao poštu, koju mu je tajnik čas prije donio.

Kad se John Forlest pojavio na vratima verande, Fordson je baš čitao brzojavnu vijest, koja je javljala, da dionice »Snage D. D.«, od kojih je on imao preko polovice, naglo padaju.

»Da, tome sam se mogao i nadati,« promrmlja stari bankar. »I sigurno nema više mogućnosti da ih bez rizika podignemo. Treba ići na sigurno. A to u ovom slučaju znači: prodati ih što prije!«

John Forlest nije čitavu noć mogao oka stisnuti. Neprestano mu se motao u glavi gospodin Fordson, novčanice, dvorac i London. Nervozno je pristupio k starom Fordsonu, koji mu je pokazao na stolac, neka sjedne, a zatim nastavio sa čitanjem pošte.

»Vi ste me nešto trebali?« započne preko kamiša svoje lule gospodin Fordson, a da nije ni podigao oči sa svoje pošte. »Ja sam vam na službi. Izvolite...«

I dalje je čitao svoju poštu. John je počeo pričati svoju prošlost, zatim je nastavio sa prodanim dvorcem i završio s molbom za savjet, kako da novac korisno uloži. Gospodin je Fordson pušio i čitao. Tek je jednom zgodom upitao, koliko iznosi Johnova gotovina. A kad je John svršio svoju pripovijest, Fordson se neprimjetno nasmiješio i rekao:

»Evo. Prodat ću vam svoje dionice kod Snage D. D.«

Nije ni čekao odgovor. Pozvoni. A kad se pojavio njegov tajnik, rekao je Johnu:

»Ovaj će gospodin učiniti sve potrebito, da za jedan sat budete vlasnik svih mojih dionica kod Snage D. D.«

John se nije znao ni snaći. Promucao je zahvalu na ljubaznosti i otišao s tajnikom. Za jedan sat posao je bio svršen.

*

Nije bilo sretnijeg čovjeka na svijetu od Johna Forlesta. Odmah je krenuo u London. Prvim vlakom. No tamo je sutradan doznao, kako dionice »Snage« ne predstavljaju više niti polovicu one vrijednosti, koju je on za njih dao. Ledeni mu je znoj pokrio čelo, a lice mu postalo blijedo kao vosak...

»Tako dakle?« mislio je. »Tako ode moja nada i moje bogatstvo?«

Kao mahnit lutao je ulicama Londona i našao se pred Fordsonovom kućom. Pitao je, kada gospodin dolazi. Rekoše mu, da dolazi u pola noći.

»Ja ću već s njime obračunati!« Grozio se John i odmah je pošao na kolodvor, premda je još bilo mnogo sati do pola noći... No na kolodvoru mu je sinula nova misao. Čekao je Fordsonov auto, a zatim dugo razgovarao sa šoferom. Na koncu mu je tisnuo u ruke nešto novaca... Oko pola noći sjedio je John za volanom Fordsonova auta. Kad je stari bankar stigao posve sam, otvorio mu je vrata i krenuo brzim tempom. U mračnom predgrađu zaustavi auto, sputa gospodina Fordsona i odvuče ga u stan jednog svog druga, kojemu ga je predao na čuvanje. Obukao je zatim odijelo gospodina Fordsona i maskirao se tako, da je bio posve sličan starom bankaru. A onda se odvezao na kolodvor k šoferu i naredio mu, neka ga vozi u stan.

Prespavao je u Fordsonovim odajama, a ujutro se odvezao na burzu. Dionice »Snage D. D.« nudile su se skoro u bescjenje. On ih je stao kupovati sve s reda. »Šta to znači?« pitali su se prisutni. No vjerovali su, da Fordson ne će pogriješiti.

Iz burze se John odvezao u predgrađe k svome prijatelju i stupio pred gospodina Fordsona. Gospodin Fordson se iznenadio, kad je opazio sebi lično lice. No John se brzo uredio i ispripovjedio cijeli svoj podvig starom gospodinu Fordsonu.

»A sad ste slobodni,« završi John.

»Hvala!« nasmiješi se Fordson. »Izvolite sa mnom u auto. Bit ćete kod mene na objedu... Zaslužili ste, da vas predam policiji ali vidim, da ste okretan mladić, pa sam pripravan — ako ste voljni — da vas uzmem za svoga kompanjona.«

John Forlest ostao je bez riječi. No ipak... došao je do svog cilja te uz gospodina Fordsona postao jedan od najvećih engleskih bankara.

OBNOVA KU-KLUX-KLANA

Napisao Stjepan Tomičić

Događaj, koji američku javnost zanima više od rata u Španjolskoj ili od rata na Dalekom Istoku, koji izazivlje veliko uzbuđenje i strastvene komentare s one strane Atlantskog Oceana, jest bez sumnje imenovanje Huga Black za predsjednika Vrhovnog Sudišta Sjedinjenih Država. Istovremeno naime s njegovim imenovanjem proširila se po Americi vijest, da je on član tajne i strašne američke organizacije Ku-Klux-Klana.

Tko se sjeća onih »romana s divljeg Zapada,« što ih djeca tako pohlepno čitaju, predočit će si, kad čuje ovo čudno ime, sve one krvave priče o staroj Virginiji, Kentučkyu, Texasu i ostalim državama, koje su živjele pod terorom noćnih sablasti u kukuljicama. Za nas Europejce riječ Ku-Klux-Klan izazivlje romantičnu predodžbu sličnu onoj o ukletim dvorcima i zakopanom blagu. Za Amerikance ta je priča bila stvarnost i ona je opet postala zbilja.

Predsjednik Vrhovnog Sudišta, Hugo Black, — član Ku-Klux-Klana! To za njih znači dvije stvari: prvo, Ku-Klux-Klan je uskrsnuo; i drugo, on je moćan, kad može da postavi svog člana na tako važno mjesto. Poznato je, da su po američkom ustavu deset članova Vrhovnog Sudišta najviši magistrati države i da se bez njihove privole ne mogu donositi zakoni ni mijenjati ustav. Predsjednik Roosewelt, provodeći svoje socijalne reforme, uvijek je nailazio na glavnu zapreku u Vrhovnom Sudištu, koje je — zastupajući interese velikih finansijskih magnata — stalno i neprestano osujećivalo planove Rooseweltove vlade. Ku-Klux-Klan bi dakle bio — tako se u Americi nagađa — protiv Roosewelta i zato je postavio svog člana na čelo moćnog Vrhovnog Sudišta, tog starog i ustavno neslomivog predsjednikova protivnika.

U gradiću Pulaski, u državi Tenessee, godine 1866. mladež nije znala, što da čini. Stariji su im bili veliki puritanci, te nije u tom mjestu smjelo biti ni zabava, ni plesova, ni predstava. Da se nekako zabave, mladići su osnovali — tajno društvo, koje je noću, pod kukuljicama (da ih roditelji ne prepoznaju!), pravilo različite šale strašeći dostojanstvene građane puritanskog gradića za njihova noćnog mira i počinka. Trebalo im je jedno »strašno« ime za taj klub. Pokušali su glasovima opisati zvuk nabijanja puške i natezanja kokota. »Ku« — puška otvorena, »Klux« — metak stavljen, »Klan« — puška opet sklopljena: tako je nastao naziv Ku-Klux-Klan.

Onda je došlo do secesionističkog rata Sjevernih i Južnih Država, do pobjede Sjevera i oslobođenja crnaca, na kojima se Jug obogatio. Crnci, oslobođeni, počinili su neke zločine na bijelcima, a Jug je to iskoristio da započne linčovanje na veliko. Da ih organiziraju, američki puritanci, puni mržnje na crnce, izrabili su anonimnost i tajnost nevinog Ku-Klux-Klana i učinili od njega strašnu ubojničku organizaciju, koja je tamanila crnce kud god je stigla, pod zaštitom bijelih kukuljica, na kojima su bili znakovi za raspoznavanje među članovima.

Od pokrajine Tenessee oni su u kratko vrijeme prekrili mrežom svojih tajnih organizacija čitavo područje U. S. A. Već g. 1868. broj je članova prešao 500.000. Jasno, da više nije bilo nikakve kontrole kod primanja članova, da je sada ušlo osim puritanaca mnogo bolesnih tipova, sadista, histerika, izazvanih čudnim i strašnim noćnim obredima, fanatika i drugih duševnih bolesnika. Zločini su postajali sve strašniji, a noćni pohodi bijelih kukuljica s pakleno crvenim znakovima sijali su posvuda stravu. Bolesna i razdražena mašta tih sadista stvorila je čudne i jezovite titule časnika. »Veliki Vrač Nevidljivog Carstva« bio je glavni šef, kojega je u svakoj državi zastupao »Veliki Zmaj,« a ispod ovoga je opet bio »Veliki Titan« kao poglavar pokrajine, »Veliki Gigant« u kotaru i »Veliki Kiklop« u svakom mjestu, gdje je postojala »bojna jedinica.«

Godine 1869. ogorčenje je došlo tako daleko, da je izdan zakon, kojim se smrću kažnjava članstvo u Ku-Klux-Klanu. Ku-Klux-Klan je na to snažno reagirao i izazvao čitav ustanak, koji je trebalo ugasiti vojnom silom. U Tenessee-u je bilo kroz tri godine proglašeno opsadno stanje. Sila Ku-Klux-Klana je padala i o njem se prestalo govoriti.

Poslije svjetskoga rata g. 1918. to se tajno društvo opet pojavilo u puritanskom obliku borca protiv stranaca: Nijemaca, Slavena, Židova itd. U kratko vrijeme Ku-Klux-Klan je dostigao veći broj članova nego što ih je ikada imao. Pod vodstvom jednog farmera iz Georgije — Williama Simmonsa — on je postao gospodar U. S. A.; čak ga je policija slušala i pomogla, osobito u divljem Texasu. Ovaj put su ubijali više bijelce nego crnce. Ku-Klux-Klan je bio za prohibiciju (zabranu alkoholnih pića) i mnogo je ljudi bilo ubijeno, jer se nisu držali »suhog« zakona. Godine 1928. je ponovo došlo do jake reakcije i premda je Ku-Klux-Klan imao veliki broj zastupnika u Kongresu, Vrhovno Sudište je poduzelo mjere protiv njega. Stvar se stišala i sve je ponovo palo u zaborav.

Što znači »afera Black«? Je li Ku-Klux-Klan opet oživio? I prijeti li opet, da će unijeti stravu i prepast u Sjedinjene Države? Protiv koga ovaj put? Eto to su pitanja, koja danas zanimaju sve Amerikance više nego sve drugo.

KROZ LEDENU SIBIRIJU

NAPISAO KS. DE MAISTRE — PREVELA ZLATA L. PERINIĆ

Odvažnost mlade djevojke koja je pri koncu vladavine Pavla I. pješice otputovala iz Sibirije u Petrograd, da izmoli pomilovanje za svoga oca, zanimala je mnoge te potakla jednog slavnog pisca da od te zanimljive putnice učini junakinju svoga romana. Ali ljudi, koji su je poznavali, žale, što su pridani ljubavni podvizi i romanske misli mladoj i plemenitoj djevojci, koja nikada nije imala nijednu drugu strast, nego jedino najčišću kćerinsku ljubav, te koja bez zaštite, bez savjeta nalazi u svom srcu misao najplemenitijeg djela i snagu da to djelo izvrši.

Ovaj opis njezinih događaja nema neku neobičnu privlačljivost, ali se može sa zadovoljstvom čitati jednostavna povijest njezina života, koji je i bez drugih ukrasa dovoljno zanimljiv.

Njezino je ime Paraskeva Lopulov.

Njezin otac, iz jedne plemenite ukrajinske porodice, rođen je u Madžarskoj, u koju su neke slučajne okolnosti odvele njegove roditelje, a služio je neko vrijeme u crnim husarima. No doskora je napustio Madžarsku i pošao u Rusiju, gdje se i oženio.

U svojoj domovini posvetio se vojničkom zvanju. Služio je dugo u ruskoj vojsci i učestvovao u više bojeva protiv Turaka. Odlikovan je prigodom juriša na Ismail i Očakov.

Nije poznat uzrok njegova izgonstva u Sibiriju. Njegov proces kao i kasnija revizija procesa držani su u tajnosti. Neke su ličnosti međutim tvrdile, da je predan sudu po tužbi njegova šefa i to radi neposlušnosti.

Svejedno, kakav je uzrok, — on je u vrijeme puta njegove kćeri bio već četrnaest godina u Sibiriji. Bio je interniran u Išimu, selu blizu granice Tobolske gubernije, a živio je sa svojom obitelji primajući neznatnu plaću od deset kopjejki na dan. Ta je plaća određena za kažnjenike, koji nisu osuđeni na teške radove.

Mlada je Paraskeva doprinosila svojim radom izdržavanju svojih roditelja. Pomagala je seoskim praljama i žeteocima, učestvovala u svima seoskim poslovima, za koje je po svojoj snazi bila sposobna, te je donosila kući žito, jaja i razno pcvrće.

Došavši u Sibiriju u svom ranom djetinjstvu Paraskeva nije imala ni pojma o nekoj boljoj sudbini te se s radošću predala onim napornim poslovima, koje je teškom mukom podnosila... Čini se, da su njezine nježne ruke bile stvorene za druge poslove.

Njezina majka, koja se bila posve posvetila domaćim brigama, čini se, da je ustrpljivo podnosila žalosnu sudbinu. No otac, koji je od svoje prve mladosti bio naviknut na radišan vojnički život, nije se mogao prilagoditi svojoj sudbini, te se često u nastupu očajanja prepuštao takvim slabostima, koje ne bi mogla opravdati ni sva težina njihove nesreće. Premda je nastojao, da Paraskeva ne vidi njegove boli, koje su ga žderale, ipak je ona više puta vidjela njegove suze i to kroz pukotinu na pregradi, koja je dijelila njezinu sobicu od sobe njezinih roditelja, te je od nekog vremena počela da razmišlja o njihovoj sudbini.

Lupulov je prije više mjeseci bio upravio molbu gubernatoru Sibirije, ali nikada nije do-

APARAT ZA SORTIRANJE SITNOG NOVCA
Ovaj aparat upotrebljavaju u novije vrijeme u velikim bankama i trgovinama. On u svaku vrećicu smiješta svoju vrst sitnog novca te tako mnogo olakšava blagajnički posao

bio odgovora na nju. Neki časnik prolazeći kroz Išim po svom službenom poslu uzeo je na sebe, da stvar ubrza, te je obećao, da će njegove zahtjeve poduprijeti kod gubernatora. Time su nesretni izgnanici dobili neku nadu, ali im kao i prije nije došao nikakav odgovor.

Svaki putnik, svaki glasnik, koji je dolazio iz Tobolske (vrlo rijedak događaj!) dodavao je bol prevarene nade k bolovima, koje su ga pritiskivale.

U jednom od takvih žalosnih časova zateče Paraskeva, vraćajući se sa žetve, svoju majku u suzama te se prestraši zbog bljedoće i mrkog izgleda svog oca, koji se sav prepustio boli.

»Eno,« usklikne on, kad je opazio svoju kćer, »najtežeg moga zla! Eno djeteta, koje

mi je Bog dao u svojoj srdžbi, da trpim dvostruko zlo. Da nju gledam, kako se lagano gubi pred mojim očima, iscrpljena ropskim poslovima, i da naziv oca, koji čini sve ljude sretnima, bude za jedinog mene zadnji svršetak nebeskog prokletstva.«

Paraskeva se zgrozi i padne mu oko vrata. Jedva su majka i kći uspjele da ga umire, miješajući svoje suze s njegovima. No taj prizor ostavio je vrlo dubok dojam u duši mlade djevojke.

Prvi put su njezini roditelji otvoreno govorili pred njom o njihovu beznadnom položaju. Prvi put je ona mogla da si predoči misao o groznoj nesreći svoje obitelji

To se dogodilo u vrijeme, kad je bila u petnaestoj godini i kad joj se u duši rodila misao da pođe u Petrograd te da moli milost za svog oca... Ona je sama pričala, da joj se ta sretna misao pojavila kao munja u času, kad je završavala svoje molitve, te da je u njoj prouzročila neizreciv nemir.

Uvijek je bila uvjerena, da ju je to nadahnula sama Providnost, te ju je ta čvrsta vjera podržavala u najtežim prilikama. Dotad joj nada o oslobođenju nije bila ušla u srce.

Ovaj novi osjećaj ispunjavao ju je velikom radošću i ona se odmah predala molitvi. No njezine misli bile su tako nejasne, da ni sama nije znala, šta treba da moli od Boga. Ona ga je molila samo, da je ne liši sreće, koju ćuti, a koju ne zna odrediti.

Doskora se razvijao u njenoj duši nacrt da pođe u Petrograd, da se baci caru pred noge i da moli milost za svoga oca. Tim se nacrtom bavila... Na rubu brezove šume, koja se nalazila blizu kuće, izabrala je omiljelo mjestance, gdje se često povlačila radi molitava. Tu je zanesena svojim nacrtom molila Boga svom usrdnošću svoje mlade duše, da joj bude milostiv na putu te da joj dade snage i sredstava, kako bi ga i izvršila... Predajući se toj misli često je ostala u šumi i zanemarila obične svoje poslove; a to joj je pribavljalo roditeljske prijekore.

Dugo je razmišljala o predmetu svoga pothvata, prije nego što se usudila da ga iznese pred svoje roditelje.

Njezina bi je hrabrost uvijek ostavila, kad bi se približila svom ocu, da započne smjelo objašnjenje, jer je predviđala, da će teško uspjeti.

Međutim kad se uvjerila, da je njezin nacrt dovoljno sazrio, odredila je dan, kad će započeti razgovor i čvrsto odlučila, da će svladati svoju plašljivost.

Određenog dana ode Paraskeva rano u šumu da izmoli od Boga hrabrost za objašnjenje i potrebitu rječitost, kako bi uvjerila svoje roditelje. Pri povratku odlučila je, da će govoriti s prvim od njih dvoje, koga bude susrela. Željela je da sretne majku, jer se nadala, da će ona prije popustiti. Ali kad se približila kući, opazila je oca, koji je sjedio na klupi blizu vratiju pušeći svoju lulu.

Ona mu odvažno pristupi i počne objašnjavati svoj nacrt, moleći ga svim žarom za dozvolu, da može poći u Petrograd. Kad je završila svoj govor, otac, koji ju je bez prekida i s najvećom ozbiljnošću slušao, uhvati je za ruku i ulazeći s njom u sobu, gdje je majka pripremala objed, uzvikne:

»Ženo. Dobra vijest! Našli smo moćnog zaštitnika. Evo naše kćeri, koja će poći u Petrograd da lično moli cara.« I na šaljiv način ispripovjedi joj sve, što mu je Paraskeva kazala.

»Bolje bi bilo,« odgovori majka, »da se bavi sa svojim poslom, nego da govori o kojekakvim budalaštinama.«

Mlada se djevojka unaprijed naoružala proti srdžbi svojih roditelja, ali nije imala snage proti ismijavanju, koje se činilo, da će uništiti sve njezine nade.

Počela je gorko plakati.

Njezin otac, koji je za čas veselosti odstupio od svog karaktera, ponovo postane posve strog. Dok ju je grdio radi njezinih suza, majka se raznježila te ju stala ljubiti i smijući se govoriti pružajući joj jednu krpu:

»Hajde, očisti ovaj sto za objed. Iza toga moći ćeš sasvim ugodno otputovati u Petrograd.«

Ovaj je prizor bio izveden više da joj omrznu njezini nacrti, nego prijekori i slabo postupanje. Međutim, poniženje, koje je osjećala videći da s njom postupaju kao s djetetom, doskora iščezne i nije uništilo njezinu hrabrost.

Led je bio probiven; ona počne s novim navalama u više navrata, a njezine molbe doskora postadoše tako česte i tako nametljive, da je njezin otac izgubio ustrpljenje te je ozbiljno izgrdio i sa svom strogošću joj zabranio, da mu više o tome ne govori... Majka se s više blagosti trudila da je opameti i govorila joj, kako je ona još i previše mlada da misli na takav pothvat.

(Nastavit će se.)

TEŠKA PITANJA

Napisao Josip Zidarić

Pogledamo li novine bilo kojega smjera, vidjet ćemo, da su prve strane ponajprije ispunjene političkim vijestima iz cijeloga svijeta. Zanimljivo bi bilo saznati, pročita li te vijesti većina onih ljudi, koji svaki dan po kulturnim krajevima svijeta kupuju novine. Po manjim hrvatskim gradovima mnogo ljudi srednjega staleža ne mari baš mnogo za te političke vijesti iz tuđega svijeta. Čini se, da mnogo ljudi samo površno pročita naslove, a jedva malo dublje promisli, što znače ti naslovi. Najposlije mali svijet, seljaci i malograđani, vole neku stalnost u svemu. Pogibeljno je za male ljude, da se laćaju spekulacija (sa svojom zemljom ili malim obrtom). Zato im je nerazumljiva svjetska politika, u kojoj se u sadašnje vrijeme neprestance mijenjaju savezi među državama, ako se mogu »savezima« nazvati prijateljstva, koja traju tako rekavši po nekoliko dana.

Kad se sastane gdjegdje muško društvo uz čašicu vina, često se zapodjene razgovor o politici, ali se tu mnogo puta mlati prazna slama. Jedni pristaju uz jednu stranu, drugi uz drugu, svatko nabraja razloge, da on ima pravo, a najposlije nitko nikome ništa ne dokaže. Glavno je, da prođe vrijeme.

Ipak je i silno teško stvoriti sebi jasan sud i o onim stvarima, o kojima se mnogo piše i govori. Kad bismo htjeli saznati o kojem znamenitom svjetskom političkom događaju čistu istinu, trebali bismo da znamo sve diplomatske tajne, koje su uzrokovale koji događaj. To je čak diplomatima svjetskoga glasa nmoguće proučiti do svake sitnice ili bi bar bilo veoma teško. Većina školovanoga svijeta sazna preko novina za događaje kao za posljedice. ali ne zna uzroka događajima.

No zacijelo je najteže od svega toga prosuditi, tko ima pravo, a tko krivo u različitim svjetskim političkim događajima. Za pojedina je djela jasno, jesu li dobra ili zla. Katolička Crkva budno pazi na različne krive nauke, koje se amo-tamo uvlače i u politički život, pa nam i to pomaže u prosuđivanju. Ipak ima mnogo toga, o čemu je teško u pojedinim slučajevima, koji se svaki čas dogode u svjetskoj politici, odmah prosuditi, što je dobro, što je zlo.

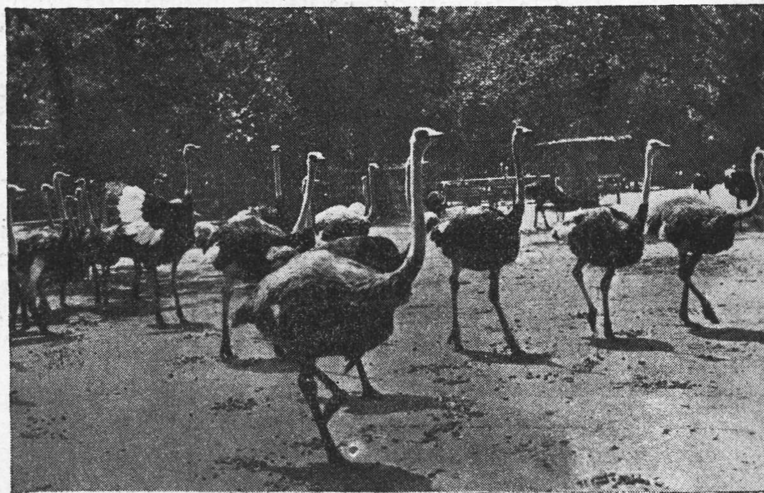
Spomenimo na pr. rat Italije i Abesinije. Nagađalo se, da će se Abesinija bar junački braniti, da će Italiju, ako i nadvlada, taj rat stajati mnogo ljudskih života. Nagađalo se čak sa sigurnosti, da će Abesinci potući osvajačku talijansku vojsku. No vidjeli smo, da je Italija zauzela Abesiniju bez velikih gubitaka ljudi. Rat je Italiju stajao sto milijarda lira, kako kažu, jer je trošak bio golem. Ipak je sve to Talijanima uspjelo dobiti razmjerno glatko.

Sad nam se nameće pitanje, je li taj svjetski politički događaj doista tako golema nesreća, kako bi to shvatili zaneseni doktrinarni prijatelji slobode svih naroda. Uopće je li za sve narode svijeta gubitak narodne slobode najveća nesreća, što ih može zadesiti? Zar treba jednaka sloboda za ona plemena ili one narode, koji svoju slobodu upotrebljuju za to, da navaljuju na druge i da pljačkaju?

Dalje pomislimo na onaj znameniti svjetski događaj, kad je bila pronađena Amerika, pa su katolički narodi Španjolci i Portugalci zauzeli Južnu Ameriku, a u Sjevernu su se Ameriku selili osim katoličkih Španjolaca (poglavito u Mehiku) i katoličkih Francuza (u Kanadi) još i protestantski Englezi (na teritorij današnje Unije i Britske Sjeverne Amerike). Čitajući često puta avanturističke romane o američkim Indijancima, pomislit će tkogod, da je u Americi živjelo mnogo milijuna Indijanaca prije, nego su se u Ameriku stali doseljavati Evropljani. No izuzevši stare Mehičane i Peruance, indijanski su narodi ili plemena (kako ih god hoćemo zvati) živjeli rijetko naseljeni. Lovci ionako trebaju velike prostore za lov, jer je slaba lovina, ako mnogo lovaca lovi na malenome prostoru. Prema istraživanju u novije vrijeme bilo je u Sjevernoj Americi na zemljištu, gdje su danas Udružene Države i Britska Sjeverna Amerika, otprilike kojih jedan i po milijuna Indijanaca u ono vrijeme, kad su ih upoznali Evropljani. Nameće nam se pitanje pravednoj podjeli prostora na zemaljskoj kugli i uopće o pravu pojedinih naroda na neki teritorij. Kad bi se Indijancima bio prepustio sav teritorij, gdje su živjeli kao lovci, to znači zapriječiti kulturnim narodima, da kolonizacijom opskrbe onaj dio stanovnika, koji više nemaju mjesta za ratarski rad u svojoj zemlji.

A pogledajte danas preveliku naseljenost nekih zemalja svijeta! Tu se ističu Njemačka, Italija i Japan među velikim vlastima, koje naprosto ne znaju, kamo će s mnoštvom svoga naroda.

Sve su to teška pitanja. Osjećamo, da je u svijetu golem broj muka, nepravdi, nepovjerenja, mržnje, gonjenja među narodima. Države se naoružavaju, jer narodi ne vjeruju jedni drugima. Nikako se ne mogu složiti pravi trajni savezi među velikim državama, jer se interesi ne mogu trajno složiti. No preko noći bi se moglo štošta i u tome promijeniti.

Slika desno:

NOJEVI U NAJVEĆEM AMERIČKOM ZOOLOŠKOM VRTU

USPOMENE NA NEZABORAVNOG DRUGA I VITEZA BOŽJEG PERA

NAD PRERANIM GROBOM DRA MARIJA MATULIĆA, GLAVNOG UREDNIKA „HRVATSKE STRAŽE"

(Nastavak)

Piše Dr Josip Andrić

II.

Posljednju ratnu godinu proveo sam u Innsbrucku, odakle sam bio u stalnoj vezi s domagojskim životom radeći oko jedne zajedničke hrvatsko-slovenske knjige »Luči«, koja bi bila odraz tadanjih zajedničkih nastojanja za slobodu hrvatskog i slovenskog naroda. U Innsbrucku se živo bio razvio rad u hrvatskom katoličkom akademskom društvu »Kačić«, te smo bili u stalnoj izmjeni misli s hrvatskim katoličkim akademskim društvima »Hrvatska« u Beču, »Preporod« u Grazu i »Dan« u Pragu, a najviše smo se radovali, kad bi iz Zagreba došao koji novi broj »Đačkog Vjesnika«.

»Dobro naš mladi Matulić uređuje taj list,« reče mi na jednu sastanku »Kačića« dr Bakšić, koji je, premda sav obuzet svojim radom oko teološkog doktorata, ipak dolazio skoro na svaki naš sastanak.

»On će, veli Rogulja, postati naš najbolji katolički novinar,« referirao sam, što mi je Rogulja kazivao, kad sam iza božićnih praznika bio na prolazu u Zagrebu.

»Odakle je Matulić?« pitao je konventualac Ladislav Glavina, s kojim sam se kao i s drugim hrvatskim bogoslovima često šetao za vrijeme između pojedinih satova predavanja, te smo obično razgovarali o pitanjima i ljudima hrvatskoga katoličkog pokreta.

»S otoka Brača,« odgovorim.

»Zanimljivo je,« primijeti Ivo Blažević, »kako u katoličkom pokretu do posebnog izražaja dolaze talenti, koji se javljaju iz naših južnijih krajeva. Eto Eckert, Maraković i Isidor Poljak iz Bosne, Rogulja iz Hercegovine, pa eto i Matulić nije ni prvi ni jedini iz Dalmacije...«

U veljači g. 1918. ležao sam u Innsbrucku bolestan. Posjećivali me drugovi i znanci Pohodio me o. Antun Prešern, tadanji profesor innsbruškog sveučilišta, učeni slovenski isusovac, koji je uživao opće simpatije svih nas Hrvata u Innsbrucku, jer je u tadanjim prilikama hrvatske i slovenske borbe za slobodu i u javnoj polemici s jednim njemačkim isusovcem neustrašivo branio narodna prava Hrvata i Slovenaca. Na mom stolu opazi najnoviji broj »Đačkog Vjesnika«, koji stane sa zanimanjem razgledavati.

»Gle, kakvih tu ima lijepih informacija i o nama Slovencima... Pa i sve drugo... Vrlo zanimljivo... A tko je napisao ovaj uvodni članak Temelj katoličkog đaštva?« upitao o. Prešern preletjevši očima po njem. »Da nije Rogulja?«

»Nije, nego njegov najmlađi učenik Matulić,« odvratim.

»Matulić? Tko je to? Mnoge vas poznam iz hrvatskoga katoličkog pokreta, ali za to ime još nisam čuo.«

»Mlad je još, a uz to tih i skroman. Eto i u tom je članku anoniman. Ali mnogomu se od njega nadamo. Radi u uredništvu katoličkog dnevnika ‚Novine'. Bit će dobar novinar.«

»Bog daj! Dobrih katoličkih novinara trebat će nam isto tako kao i dobrih svećenika...« Završio je o. Prešern prešavši na drugi razgovor.

Kad je dobri taj isusovac, koji mi je tim svojim posjetom iskazao dragu pažnju, već bio otišao, dugo sam ležeći u postelji još razmišljao o njegovim riječima i o tom, kako se zadatak katoličkog novinara u narodnom životu približuje značenju i zadatku svećeničkog zvanja...

III.

Mjesec srpanj g. 1918. proveo sam vrativši se iz Innsbrucka u Zagrebu. Svi smo osjećali, da se svjetski rat približuje kraju i svi smo bili puni velikih nada u oslobođenje hrvatskoga naroda od austrijske i madžarske vlasti.

Jedne večeri šetao sam se s Marijem Matulićem prema glavnom kolodvoru. Nekoga smo očekivali, ne sjećam se više koga. I razgovarali smo se o svršetku svjetskoga rata.

»Može svršetak rata brzo doći, ali može rat i još neko vrijeme potrajati,« govorio je Matulić. »No kadgod na svršetak rata mislim, onda s nekom bojazni pomišljam i na sve eventualnosti, koje iza toga mogu da dođu ..«

Gledao sam ga u čudu.

»Ne ide mi iz glave Rusija,« nastavi on. »Tko bi bio mislio, da će Lenjin i Trocki tako čvrsto uhvatiti vlast nad ruskim narodom. Svaki je mislio, da je boljševizam samo kratka, prolazna etapa, kao što je bila i vlada Kerenskoga iza pada ruskoga carstva. A eto boljševizam nesamo da se iza ovih osam mjeseci u Rusiji nije srušio, nego se sve više učvršćuje i postaje svjetska opasnost, na koju malo mislimo A baš mi katolici trebali bi na to mnogo da mislimo. Boljševizam za nas Hrvate ne može biti toliko politička opasnost, koliko moralna i kulturna opasnost. A to je za nas katolike još kudikamo važnije...«

Nad tim sam se Matulićevim riječima zamislio. Njima mi je prvi put otkriven problem, na koji dotada nisam mislio.

Vraćali smo se s kolodvora ne dočekavši, koga smo čekali. Razgovor nam je skrenuo na druge stvari.

»Čuješ, Marije,« najedamput mi pade na pamet jedna misao, »ja ću prekosutra kući u Srijem. A kuda ćeš ti na praznike?«

»Po svoj prilici nikuda,« odgovori.

»Ne valja ti to. Trebaš odmora. Znaš što? Ne bi li ti došao na nekoliko tjedana k meni u Srijem? Da upoznaš malo i naš srijemski život.«

Samo se nasmijao kao nečemu, što nije držao dosta ozbiljnim.

Kad sam tu misao drugi dan povjerio Rogulji, reče mi on:

»Dobro. Prepusti to meni, ja ću to već udesiti. Za nekoliko nas mjeseci čekaju teški na-

pori. Marije treba da se odmori i okrijepi. Bolje će mu u tom svakako poslužiti Srijem, gdje se još hranite bijelim kruhom, nego Dalmacija, gdje nestašica hrane hara kao kuga...«

»Dakle Marije će doći u Morović?«

»Doći će!« odlučno će Rogulja, a ja sam znao, da će ono i biti, što on rekne.

I tako sam prvih dana mjeseca listopada mogao u svom domu u Srijemu pozdraviti Matulića. Mnogi su od drugova moje mladosti bili gosti u mom roditeljskom domu, ali nijedan tako dugo kao Matulić. I zato su mi ona tri tjedna, što ih provedosmo tako skupa, ostali u posebnoj dragoj uspomeni.

Već prvih dana nakon njegova dolaska imali smo priredbu stalne diletantske pozornice, koju sam bio osnovao u svom selu. Moji su diletanti izveli dramu »Šokicu« od Ilije Okrugića.

»Vidiš, Marije, Ilija Okrugić ti je porijeklom iz našeg sela,« rekoh. »Zadruga Okrugićâ još danas postoji. Eno joj kuće kraj župne crkve.«

»Vidim ja, da vi Morovićani niste posljednji na ovoj kugli zemaljskoj,« nasmije se on. »Selo vam ima već po svom vanjskom licu nešto posebno. I zanimljivo je, kako si uspio zainteresirati omladinu za ovakav kulturni rad. Samo mi se čini, da u tom nemaš seljakâ.«

»E, to je velik problem, na koji uvijek mislim. Seljačka se omladina drži po strani Dolazi na naše priredbe, ali ne će da sudjeluje Svejedno mislim, da već to gledanje, kako obrtnička omladina aktivno ulazi u kulturni rad, mora pomalo djelovati i na seljake, pa će se pomalo i među njima razviti shvaćanje za takav rad.«

»Za naš je hrvatski katolički pokret uopće sada najvažnije pitanje, kako ga približiti seljaku,« skrene Matulić razgovor na temu, koja se, što se svjetski rat većma bližio kraju, među prvacima katoličkog pokreta sve više pretresala.

Dan iza tog našeg razgovora donese mi pošta proglas zagrebačkih katoličkih prvaka o osnutku katoličkog seljačkog tjednika. Tome smo se obojica veoma obradovali te smo cijeli dan o tom razgovarali.

»Tu ću i ja surađivati,« rekoh.

»Treba zaista misliti na to, da sad dobijemo dobrih pučkih pisaca,« zamišljeno će Matulić. »Moram ti reći, da Rogulja u tom često tebe spominje...«

Dva dana kasnije uputili smo se u susjedno selo Bačince na izlet u berbu. Bilo nas je cijelo društvo. Dovezli smo se željeznicom do Šida. Tu smo čekali na drugi vlak, ali kad ga, kako je to već bilo obično u ono ratno doba, dugo nije bilo, odlučimo pješke uz prugu prevaliti tih 8 kilometara.

Dok smo mi mladi Morovićani putem zabavljali ženski dio našega društva, Matulić je išao sa Zagrebčaninom mjernikom Milanom Poljuganom, koji je obavljajući komasaciju u Moroviću bio s cijelom svojom obitelju nastanjen u mom selu, pa se eto i on pridružio tom našem izletu.

»Bugarska je kapitulirala,« čuo sam gdje Matulić govori mjerniku Poljuganu, »a to je znak, da će na balkanskom ratištu nastati velike promjene. Možda je to prvi znak svršetka...«

»Tako će to nekako biti,« potvrdi Poljugan.

»Samo šta će iza tog svršetka biti?«

»Propast Austro-Ugarske, a za nas sloboda.«

»Jest, sloboda, ali kakva? Nije sloboda nešto, što samo po sebi nosi raj. Sloboda traži od nas i te koliko rada i razbora. Ona će nam biti onakva, kakvom je mi sami sebi načinimo. Na to se nažalost malo sada misli, a to bi se nama Hrvatima moglo ljuto osvetiti...«

U vinogradu nas dočekaše s velikim veseljem. Tu je već bilo dosta od mojih diletanata, pa je u zabavi, pjesmi i šali ugodno prolazilo vrijeme.

»Ovdje čovjek ni ne zna, da smo u ratu,« govorio mi Matulić, kojemu je i samom ta srijemska bezbriga rastjerala ozbiljne i tmurne misli.

Nekoliko dana poslije te vesele berbe uputili smo se nas dvojica u drugo jedno selo u Fruškoj gori, da ondje posjetimo župnika, koji je bio suradnik katoličkog dnevnika »Novine«. Opet smo pješačili, kod župnika se dobro proveli, ali na povratku Matulić ipak nije mogao prekriti malo svoje razočaranje.

»Čudno je to,« reče mu, »kako se ni svećenici ovdje ne mogu da otmu ovoj širokoj srijemskoj bezbrizi i kako im je misao pretežno vezana uz prolaznu svagdašnjost. A kada dođu dani jače kušnje...«

Nije dovršio. Godinu dana kasnije povukao je »žuti« pokret tog svećenika među otpadnike.

»Sjećaš li se,« reče mi tada Matulić, »kako nam je, kad smo ono bili kod njega, nudio, da će nas iz svoje župe oženiti, umjesto da nam je govorio o pitanjima svog dušobrižničkog i kulturnog rada. Eto sada...«

Krasni jesenski dani prolazili su, a vijesti iz Zagreba naviještale su velike događaje. Matulić je od dana u dan bivao sve nemirniji. Prošla je prva polovica listopada, pa je izašao i manifest Narodnog Vijeća od 19. listopada. Radilo se o osnivanju mjesnih Narodnih Vijeća, te Matulić i ja zaredasmo k viđenijim ljudima po selu, da se o tom s njima porazgovorimo. Dakako mnogi su nas još širokim očima gledali kao fantaste, jer nisu još vjerovali, da je propast Austro-Ugarske doista već pred vratima, pa da treba anarhiju, koja može u času rasula nastupiti, predusresti organiziranom novom vlašću. Naše upozorenje nije imalo uspjeha, ali zato su deset dana kasnije imali uspjeha pljačkaši...

Kad smo 23. listopada iz novina saznali za Wilsonovu notu, kojom je bila potpisana smrtna osuda Austro-Ugarske, reče Matulić:

»Sad mi više nema oklijevanja. Sutra moram u Zagreb, ako uopće još kanim prije sloma stići onamo.«

I doista vlak, kojim je Matulić sutradan otputovao, bio je posljednji redoviti vlak iz Srijema prema Zagrebu prije događaja, koji su tada nevjerojatnom brzinom nastupili te pretekli sve, što smo željni narodne slobode očekivali...

(Svršit će se.)

PAMUK JE KRALJ

Napisao Nikola Žic

Pamuk je biljka, koja treba mnogo vode za vrijeme rasta i mnogo sunčane topline u doba dozrijevanja. Domovina mu je sjeverozapadna Indija, zapravo Pandžab, koji spada i danas među najvažnija područja pamuka. Iz svoje pradomovine raširio se pamuk po svoj prednjoj Aziji i Egiptu, a Arapi su nam ga donijeli i u Evropu, najprije u Španiju i preko Sicilije u Italiju, a preko Turaka došao je i na Balkanski poluotok. No križarske vojne su pamuku prokrčile put u svu Evropu. Malo zatim je stao dolazati i iz Amerike, gdje su Španjolci svuda nailazili na pamuk. Stari Indijanci nisu poznavali ni konoplju ni svilu ni vunu, ali im je u tekstilnoj industriji mnogo služio pamuk, koji su izvrsno bojadisali služeći se prirodnim bojama. Kultura pamuka je u Americi propala zajedno s vlašću Španjolaca, a obnovili su je tek Englezi kao kolonisti u Sjevernoj Americi .

PAMUK I ROPSTVO. — Portugizi su prvi stali trgovati ljudima. Od njih su ovaj posao preuzeli Španjolci, a tek onda su se za nj pojagmili također Francuzi, Holanđani i Englezi, koji su trgovinu robljem iz Afrike trgovački organizirali. Trgovinom roblja su se bavili i drugi narodi, Nijemci i Talijani, ali su glavni posrednici bili Englezi. »Robu« su dobavljali Arapi i Turci. Arapi su organizirali prave pravcate ekspedicije, razarali crnačka naselja i ubijali svakoga, koji bi se odupro. Uhvaćene crnce dopremali bi u najbliže luke, gdje su već čekali evropski trgovci. Isprva se najviše crnih robova prevozilo u Zapadnu Indiju, no tečajem XVII. stoljeća učestale su prve narudžbe iz Sjeverne Amerike. Tu su glavni kupci bili posjednici plantaža pamuka. Površina zasađena pamukovcem nije se nigdje tako brzo povećavala kao u Sjevernoj Americi, a sve zbog crnaca iz Afrike. Crnci se naime nisu mogli upotrijebiti za druge poslove, nego su se držali onoga posla, za koji su bili najprije dresirani. S njima se postupalo kao sa stokom. U mnogim je državama bilo zabranjeno poučavati crnca čitanju i pisanju. Kad je god. 1808. zabranjen prevoz crnaca iz Afrike u Ameriku, te su države stale gajiti crnce, kako bi ih bilo što više. Iz Virginije se izvozilo godišnje oko šest tisuća crnaca na prodaju. Crni je rob zasadio pamukom sve predjele Udruženih Država, gdje ova biljka može da uspijeva.

PAMUKOVAC. — Ova plantažna biljka zahtijeva brižnu njegu, jer dozrijeva nekoliko mjeseci. Kako novi tobolci pucaju sveudilj, berači vade iz njih mekanu bijelu masu. Pamuk se dakle bere, a ne žanje, bere se rukama, a ne žanje se strojevima. Većinom se berba vrši u tri maha s pomoću velikoga mnoštva berača. Stroj bi mogao obrati najednom sve tobolce, ali bi obrao i zrele i nezrele. Zato se branje pamuka vrši rukom, a svi su ostali poslovi mehanizirani. Nekada su pamuk gajili i brali crnci, robovi iz Afrike, a danas to čine njihovi oslobođeni potomci i drugi radnici. Ima ih u Sjevernoj Americi oko dva milijuna, koji se bave tim poslom. To skupo branje pamuka je mnoge farmere odvratilo od ove kulture i obratilo kulturi kukuruza i pšenice, koji se žanju strojevima.

PAMUČNA INDUSTRIJA je poslije svjetskoga rata napredovala u Engleskoj slabo, u Kanadi i Braziliji jače, još jače u Indiji, a najjače u Kitaju i Japanu. Broj tkalačkih stanova se u Engleskoj smanjio, a u Japanu početverostručilo. Godine 1913. je iznosio uvoz iz Engleske 97.1 posto čitavog svjetskog uvoza pamučnih tkanina, a uvoz iz Japana je iznosio samo 0.3 posto. Godine 1932. je engleski izvoz zapremao samo 48.7 posto, a japanski je dosegao 47.3 posto. Japan je dakle naglo prestigao Veliku Britaniju, a razmjer između japanskog i engleskog izvoza u Indiju raste sveudilj na štetu Velike Britanije. Engleska je pamukom osvojila Istok, a sada Istok nastoji pomoću pamuka izgurati Englesku na Zapad. Gandhi smatra preslicu sredstvom indijske slobode. Japanci se bore s pomoću strojeva, evropskih strojeva.

ŽETVA PAMUKA. — Na čitavoj se zemlji proizvodi godišnje preko šest milijuna tona pamuka. Od toga najviše u Udruženim Državama Sjeverne Amerike. U njima zaprema pamuk prvo mjesto izvoza. Ostale su zemlje znatnoga proizvoda pamuka Britska Indija, Kitaj, Egipat, Rusija i Brazilija. Indija proizvodi godišnje gotovo milijun tona (900.000), Kitaj i Egipat po trećinu milijuna (380.000, odnosno 340.000), Sovjetska Rusija 180.000, Brazilija u Južnoj Americi oko 100.000 tona, ostale zemlje (Australija, Sirija, Perzija, Turska Italija i balkanske zemlje) 300.000, dakle sveukupno nešto preko dva milijuna tona, a same Udružene Države gotovo četiri milijuna tona, točno 3,900.000 tona pamuka. Stoga pamuk mnogo utječe na svjetsko gospodarstvo i na svjetsku politiku. Pravo kažu Englezi: Cotton is King, t. j. pamuk kraljuje i vlada.

Pamuk se prije rata prerađivao ponajviše u Evropi, naročito u Engleskoj, a poslije rata posvećuju mu sve više sila u Aziji, naročito u Japanu. God. 1913. bijaše u Evropi 99.5 milijuna preslica, a u Aziji (u Kitaju, Indiji i Japanu) samo 9.4 milijuna, no god. 1933. je broj preslica u Evropi spao na 98.1 milijuna, a u Aziji je porastao na 22.3 milijuna preslica. U samoj Engleskoj se prede sve manje (1913. 55.6 milijuna preslica i 1933. 49 milijuna), a u Japanu sve više (1913. 2.3 milijuna preslica i 1933 8.2 milijuna), tako da se približava vrijeme, kad će Japan u tekstilnoj industriji pamuka prestići Engleze. Bit će to sigurno, samo se još ne zna kada.

Naslovna slika:

Ugodno sjećanje

Filmska glumica Norma Schearer

Foto Metro Goldwyn Mayer

OD BEČA DO ZAGREBA

Napisao Mladen Bošnjak

Wien

Stari opjevani i opisani grad valcera, opera, muzeje, Schönbrunna, Rotunde, Pratera sa Riesenradom i drugih znamenitosti. Sve je to dobro poznato, a nama još radi narodne prošlosti, pa zato znade o njemu kod nas reći nešta svako dijete. Sjećanje je živo na taj nekadanji ponosni grad, koji danas jedva vegetira, poput parasita, na grbači malene Austrije. Služi im za memento na njihovo loše gospodovanje!

*

Ovdje su svi zahvaćeni manijom hazardiranja na malo.

Nedavno su se pojavili po svim javnim lokalima automatski aparati, u koje se ubacuje novac od 10 groša. Taj se sitniš pomoću poluge poigrava da poskakuje i upada u razne otvore, te se prema tome ili vraća ili izbacuje dobitak ili propada u korist aparata, odnosno drugog sretnijeg igrača. Aparat svakako ne može izgubiti.

Aparata ima u svim automatskim buffetima. Posebni kutić zapremaju nekoliko takvih aparata i uvijek su zaposjednuti. Ljudi su poredani i strpljivo čekaju, da dođe na njih red, dok igrač pred njima kucka po polugi i strastveno gleda na ples svog novčića.

Za cijelog osamdnevnog boravka smiještao sam se kraj tih aparata. Nalazio sam ih u svim automatskim restauracijama, kojih ima ovdje mnogo, i u kojima se dobivaju sva razna topla i hladna jela, od najgurmanskijih zakusaka, do jednostavnih građanskih ručkova. Zato je to i sastajalište sijaset zaposlenog svijeta i to od onog neznatnog do najgornjih stupova A možeš se kraj toliko njih neprimjetno šetati i vrtjeti, a da ništa ne uzmeš, osim da se možda sam poslužiš čašom hladne vode. Nas je iskustvo naučilo, da se ovdje može dobrim računanjem i kombiniranjem najjeftinije jesti.

Nisam imao potrebe, da sam igram, no volio sam promatrati lica, koja su dolazila do aparata. Kraj onih, koji su s nasladom i kockarskom proračunanošću pravih hazardera znali prostajati tako igrajući se gotovo cijelo svoje slobodno vrijeme, bilo je i tragičnih i komičnih sličica.

Dođe tako neka stara siromašna žena i strpljivo čeka, da i ona može pristupiti toj zamamnoj sreći. Ruka joj je stisnuta, jer u njoj čuva pripremljeni novac, a preko nje je prebačena prazna korpa. Došao je na nju red. Iz tog lica, dok gleda u svoj uložak, izbija bijeda. Izražava se riziko očajnika, koji je uložio posljednju nadu u onaj neznatni novac. Nije to izraz kockara, nego onog, koji igra za jelo — za život.

I — kraj svega opreza — ženin je udio propao; i ona rezignirano prepušta svoje mjesto, pa odlazi umornim, teškim koracima . . .

Poslije dnevnog rada u uredu, svraća se neka mlada djevojka k aparatu. Baca prvi uložak i gubi. Ulaže drugi i dobiva trostruko natrag. Povoljni joj slučaj pomaže još dva puta. Svi se čude dobitnici i zavidjaju joj. Pokušava opet, no sada gubi. No ona više ne isprobava sreću, nego veselo odlazi — kao pobjednik sa ratnim plijenom. Dobila je oko šiling i pol, a s time se najmanje može gala večerati.

Nasmijao sam se tom slučaju i divio se doslovnoj primjeni velikog kockarskog pravila u malom slučaju.

*

Gđa H. M. bila nam je vodič po gradu. Zahvaljujući njoj upoznali smo najstariji dio Beča, o kome se ona izražavala s tolikim pietetom. Ona je dobar poznavatelj starina u svom rodnom gradu te posvećuje tome čitav svoj kulturni, publicistički i slikarski rad. Poznaje dobro sve uličice i prolaze. Mi smo prolazili s njome, kamo inače nikad ne bismo zabasali, i nailazili na interesantnosti, kraj kojih stranac obično prođe neprimjetno. Usto je ona o svemu znala nešto kazivati. Pričala nam je toliko toga zanimljiva, većinom u anegdotama, a ponajviše iz povijesti njezina grada.

Ispričat ću samo jednu takvu, tek u nekoliko riječi, a koju nam je ona kazivala u stihovima. Naime, kako su postali prvi roščići (»Kifle«) . . . Bilo je to za vrijeme opsade Beča. Turci su odlučili, da se tako dugo ne miču ispod grada, dok na sv. Stjepanu ne bude stajao polumjesec. No nekom pekaru uspije ubiti samog sultana. Turci odlaze. U slavu toga događaja priređuje se svečani banket u počast pekara. Dozvoljava mu se, da smije zaželjeti štogod hoće i da će mu se sve, što bude moguće, ostvariti. On tada skromno reče, da jer se nije ispunila želja sultana sa polumjesecom, to on želi, neka prisutni princ pojede prvi na uspomenu toga blagdana pripravljenu kiflu. Tako je pekar postao poznat i bogat, jer se drugdje — pa i kod nas — kifle slasno jede.

*

U Votivkirche nas više interesiraju ona tri stupa, na kojima stoje među mnoštvom drugih

grbovi kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije — nego historijat njenog postanka.

No ne ću više ništa posebnog spominjati. Vidjeli smo ukratko sve poznate i mnogo nepoznatih bečkih atrakcija, građevina, crkava (osobito onih, koje su manje poznate, no tim više zanimljive), muzeja, spomenika i ostalog. Mnogo smo toga upoznali radi dobrote i susretljivosti naše voditeljice, koja (unatoč toga, što je dama u godinama) imade toliko žara i ljubavi za svoj rodni grad, pa nije žalila truda voditi nas i upoznavati sa gradom.

Semmering

Najdivnije maline u životu našao sam ovdje. I to ne možda negdje daleko u šumi, već nekoliko samo koračaja od prekrasnog kupališta. Bilo ih je toliko mnoštvo i to sasvim dozrelih, da su već kod dodira ruke padale sa grma. Kao da su vabile za nekim, tko će ih ubrati. Mi uz najbolju volju nismo dospjeli do svih, te nam nije preostalo drugo, nego žaliti ondašnje goste i maline.

Mislim, da se takve snobovske svjetske strance, može vidjeti još malo gdje. Svagdje se barem prošeću po najbližoj okolici i radi hvalisanja uberu sve, što im dođe pod ruke. Zanimalo bi me samo, koliko se plaća, po onim skupim hotelima, obrok malina?

Graz

Posljednje dvije noći i dva dana u tuđini. Blizu smo naše domovine, te uvijek mislimo i govorimo o njoj i o svojima kod kuće

Maribor

Priprost ručak u blizoj kolodvorskoj gostionici prija nam više nego najbolji u inozemstvu. Uzrok je u vezama i sličnosti svega slovenskog sa Hrvatskom.

Htio bih napomenuti, prije nego završim ove svoje fragmentarne putničke utiske još i ovo: Izbjegavao sam da govorim na onaj stereotipni način: »Mjesto leži na toj i toj rijeci, sjedište je ovih političkih, crkvenih i inih vlasti, ima ove znamenitosti, toliko i toliko stanovnika itd. itd.« To se može naći u svim boljim prospektima i baedekerima. Zato sam nastojao, da među te dojmove iznesem najviše ono, što je bilo skicirano u mojoj putnoj bilježnici, naime ono, što me je najviše iznenadilo. Hotimice sam izbjegavao i izostavljao utiske o političkim prilikama . . . Da li sam dobro uradio? Trebalo bi pitati čitaoca.

BRATSKA LJUBAV

Dok je trajala borba Antonija i Oktavijana, koja je svu rimsku državu potresla, Antonije postavi Adijatoriksa, člana kneževske porodice u Galtiji, naseljenoj od Gala, glavnim zapovjednikom grada Heraklije (danas Eregli) u Pontu. Jedan dio toga grada držala je i nastanila rimska kolonija. Adijatoriks, koji je na Rimljane mrzio i želio ih se osloboditi, gledao je kako bi se njihovom neslogom okoristio. Jedne noći pod izgovorom, da mu je to Antonije zapovjedio, udari na rimsku mahalu i dade sve stanovnike poklati.

Poslije poraza Antonijeva pokori se Adijatoriks Oktavijanu, kojemu se za svoje nedjelo htio ispričati time, da je tobože radio po nalogu Antonijevu. No Oktavijan na to i ne okrene glave, nego njega i najstarijega od njegova tri sina osudi na smrt. Kad je Oktavijan u triumfu sa svojim legijama ušao u Rim, morao je Adijatoriks sa svoja tri sina uveličati slavu ulaska pobjednikova u glavni grad. Poslije toga poniženja bila je čitava kneževska porodica odvedena na stratište da prisustvuje izvršenju smrtne kazne.

No što se dogodilo? Krvnici uhvate oca, ali nijesu mogli raspoznati najstarijega i srednjega sina, tako su bili slični, a mladi se izdavao za starijega, želeći bratu spasiti život. Ditev, najstariji sin Adijatoriksov, bio je jako ganut tom veličinom bratove ljubavi, pa je uporno dokazivao, da je on stariji. Krvnici nijesu sada znali, kojega da pogube. Prepirka među braćom postajala je sve žešća, tako da im se gledaoci nijesu mogli nadiviti.

Tko je sad mogao učiniti kraj prepirci nego roditelji? Otac, koji je imao poginuti, i mati, koja je bila također dovedena da gleda pogibiju svoga muža i sina, odvedoše najstarijega sina sa sobom, i rekoše mu, neka izjavi, da je on mladi.

»Nemoj, Diteve, ići sa mnom u smrt!« reče otac tužno.

»Ostani, Diteve, sa mnom, da budeš materina hrana i obrana mladoj braći svojoj!« govorila je tužna mati. Ove posljednje riječi svladaju Diteva i on popusti. I mjesto njega bio je smaknut njegov mladi brat. Ovaj izvanredni primjer nježne ljubavi zadivi i neprijatelje ove porodice.

Kad to začuje Oktavijan, zaplače kao dijete žaleći smrt velikodušnoga mladića, koji je svojom plemenitošću bio zaslužio da živi. Pošto mu nije više mogao vratiti život, dozove njegova brata u svoj dvor i obaspe ga znacima počasti i darovima nastojeći da time onima, koji su od porodice Adijatoriksove ostali na životu, gubitak oca i brata kako tako nadoknadi.

Izvorni roman „Obitelji"

BILJEŽNICA S KOCKAMA

ROMAN IZ SUVREMENOG ŽIVOTA — NAPISAO IVO BALENTOVIĆ *(Svršetak)*

Nije mogao izdržati ono suzenje jesenjih dana. Zgadilo mu se ono ljigavo blato, ona isprazna lica, pokreti, riječi... Odlučio je da se prihvati posla, da se povrati u stari život i da opet pođe k Bugi.

U žagoru kavane slušao je, kako se iz velike dvorane javljaju zvuci saksofona. Zatim je zacilikala violina. Njen je glas zaplakao nježno i jecavo i žagor je znatno utišao. Ritmična je arija zahvatila tijela i glave se zanjihaše u taktu. Glazba se uvlačila u udove, prožimala ih; dodirivala je srce!

On je nad praznom zdjelicom pravio usporedbu sa svojom mladošću. Šta ima u njoj veliko i sveto? Nije li prazna?

Pa je Bugin lik kao jedino blistavu točku postavio na sjajni pjedestal.

»Ta žena«, mislio je, »jedina bi me mogla vratiti u život.«

Kroz talase glazbe došla mu je u svijest njezina slika. Vidio ju je razgoljenu, punu grešne raspuštenosti, kako mu se smiješi. Tijelo joj je obavijeno oblakom dima. Gle, mami ga rukom i dozivlje k sebi. Buga, je li to moguće, Buga?

Otpuhuje on dim cigarete. Koliko ih je već popušio? Vizija blijedi. On posiže za njom, zažaren u licu, srce mu drhće, čuje ga, kako lupa: uznemireno je.

Kad je izišao na ulicu, bila je gusta magla.

Zavirivao je u lice prolaznicima, kao da će svakoga nešto zapitati. Metnuo je ruku na čelo. Bilo je vruće. Što se s njim događa?

Osjetio je nenadano neku ruku na svome ramenu.

»To ste vi?! O, slučaja!«

Pred njim je stajao medicinar — klinički asistent Ratković.

»Odakle?« pitao ga je Marcel.

Išli su zajedno niz ulicu.

»Opet nesreća!« zijevnuo je mladi liječnik. »Čudne se stvari događaju u našem gradu. Hja, srce! U tome je -- vic.«

»Šta je bilo?«

»Skrenem tu,« reče ime ulice, »i vidim: svijet se skuplja. Približim se i čujem, gdje pričaju. Išla djevojka ulicom, kad — ispade pred nju mlad čovjek i nakon kratkog objašnjavanja prolaznici su čuli, kako odjeknuše dva pucnja. Nesretnik je ispalio na nju dva metka iz revolvera. Po pločniku se razlila rječica krvi.«

»Gle!« začudi se Marcel. »Kakav je to klipan?«

»Neki trgovački pomoćnik, što li.«

S tornja obližnje crkve izbilo je osam sati.

Magla je ovila grad. U nju su utonuli krovovi kuća, ulica je bila poplavljena maglom i svi ljudi bijahu u njoj.

Magla je svojom sivošću ispunila Marcelovu dušu. Ratković mu na rastanku stisne ruku.

Marcel osjeti potrebu, da se odmah sastane s Bugom. Zato se žurnim korakom uputi tamo. Na vratima je dugo zvonio. Otvorila je stara pogurena žena. Strah joj se ljuljao u očima.

»Nema Buge!« reče. »Bojim se, da joj se nije kakvo zlo desilo.«

Čudno su joj sjale staračke oči. Marcel odmahne rukom u zagonetnoj kretnji.

»Ne će biti tako. Zbogom!«

Na stepenicama, silazeći obuzet šutnjom i strahom, sudari se s nekim čovjekom. Cigareta mu je skliznula iz usta. Bez šešira, razrogačenih očiju, luđački rastegnutog lica, raširenih ruku i prstiju gledao je taj čovjek pun užasa.

»Div!« kliknu. »Div; je si li ti to?!«

A ovaj ga ogrli, glava mu klonu na njegove grudi i muklo zaridavši prostenja:

»Buga je ubijena! Buge nema...«

I zajeca još bolnije, pa poleti gore grabeći po tri stepenice.

Marcel je stajao nijem, skamenjen, užasnut; a onda mu, iako je pokušao da se svlada, grunuše suze na oči. I on samo tiho prošapta — pridržavajući se za ogradu stepenica:

»Buga je mrtva; nema je...«

Slika desno:
MUSOLINI I HITLER VOZE SE KROZ ODUŠEVLJENO MNOŠTVO NARODA
Slika s posjeta Musolinija u Njemačkoj

Zdravlje

MED KAO LIJEK

Kod plućnih bolesti, prsnih grčeva, bacanja krvi, tjesnogrudnosti, kao i inače kod kašlja — izdubi rotkvu ili povrtnicu, napuni je medom, zatim postavi ravno u lonac i ispari valjano nad vatrom. Ovo je iskušano sredstvo već i kod nas. Proti čirovima u grlu ukuhaj rotkvino sjeme sa vinskim octom i medom, pa time ispiraj grlo.

Kad čovjeka, a naročito dijete zaboli u vratu, treba im samo dati čista vrcana (po mogućnosti) repična, lipova ili bosiljkovca meda. To se vrlo korisno pokazalo za vrijeme pošasne difterije ili angine. A nešto sumporna cvijeta vele, da koristi proti oporom djetinjem kašlju zvanom hripavac ili kukurikavac.

Med, pomiješan s raženim brašnom, dobar je oblog proti raznim prištevima, kao što je vrcani med uopće nesamo ljekovit, nego i vrlo hranljiv za slabu djecu.

U švicarskim pčelarskim novinama čitamo ovu zanimljivu vijest: Neki pčelar naumio je pokušati sa medom na svom bolesnom konju. Konj je bio jako sipljiv, pa je već tako omršavio, da je na njemu bila samo kost i koža. Slijedećeg jutra ugrija on pola čaše meda, te pomiješa sa finim brašnom i izlije to konju u gubicu. Spočetka ovaj lijek nije prijao konju, ali se malo pomalo tako na nj priučio. Ovu je smjesu pčelar davao konju uvijek pola sata prije hrane, a postigao je lijep rezultat. Konj se počeo lijepo oporavljati i već za nekokoliko mjeseci bio je u potpunoj snazi, a sipljivost je iščezla.

Lord Canning izrekao je aksiom, da je potrošak šećera i sapuna najbolje mjerilo naobrazbe i blagostanja jednog naroda, a glasoviti župnik i liječnik Sebastijan Kneipp pridodao je k tomu: »Recite mi potrošak meda kod jednog naroda pa ću vam odmah odgovoriti, kako kod toga naroda stoji zdravlje i tjelesna snaga, jer pravi nepatvoreni i vrcani med je najjednostavnija, najnaravnija, najzdravija, najjača i najjeftinija hrana, bolesniku u premnogim slučajevima najbolji lijek, a rekonvalescentu pravi životni balzam za oporavljanje njegove tjelesne snage i zdravlja.«

Proti reumatizmu. Proti reumatizmu ili trganju u tijelu može se vrlo uspješno upotrijebiti kuhinjska sol. Uzme se više puta složeni platneni rubac, koji se malo navlaži, te se s jedne strane pospe po njemu nešto soli, koja se onda također malo vodom poštrca. Ovaj zavoj metne se tada na bolesno mjesto, ovije se zatim kakvim platnom, koje je nepropusno i preko svega toga postavi se flanelasti ili vuneni rubac, te se sve dobro sveže. Svaka dva sata neka se taj zavoj mijenja — i bol će naskoro prestati. R.

Kućni savjeti

Uništavanje moljaca. Moljaca ima od dvije vrste: vuneni i krzneni. Vuneni moljci uništavaju vunena odijela i sve druge vunene predmete, a krzneni uništavaju krzno. Vuneni su moljci sivi, a imaju na gornjem dijelu tijela dvije bijele točkice, dok krzneni moljci imaju zlatosjajna prednja krila i bijela zadnja krila. Ti leptirići nose svoja jajašca ili u vunene ili u krznene dijelove naše odjeće. Iz tih se jaja izvale sitne gusjenice, koje kvare odijela. Tko želi svoje odijelo sačuvati od moljaca, taj ga mora češće — osobito ljeti — iznositi na zrak i dobro isprašiti. No i jaki mirisi ubijaju moljce i njihove gusjenice kao: naftalin, salmijak, petrolej, formaldehid i t. d. Zatim jako mirisave trave i cvijeće.

Tjedni kalendar dobre domaćice

Rimokat. kalendar	Listopad — Oktobar
Nedjelja **10** Franjo Bor.	O b j e d: Juha od kokošje sitnine s okrugljicama od jetara. Pečena kokoš s krumpirom i salatom od kupusa. Savijača od jabuka. V e č e r a: Naduvak od ostataka mesa i čaj.
Ponedjeljak **11** Nikasij	O b j e d: Juha od mrkve. Varivo od kelja s prženim jetrima. V e č e r a: Žganci s mlijekom.
Utorak **12** Maksimiljan	O b j e d: Juha od kupusa. Punjene paprike. V e č e r a: Omlet sa špinatom.
Srijeda **13** Eduardo	O b j e d: Juha od cvjetače. Okrugljice od krumpira s umakom od šljivina pekmeza. V e č e r a: Hrenovke.
Četvrtak **14** Kalisto	O b j e d: Juha od kosti s krpicama. Zec u umaku s okrugljicama. V e č e r a: Sir s vrhnjem.
Petak **15** Terezija	O b j e d: Juha od graha. Soangalija. Grožđe. V e č e r a: Pržene ribe sa salatom.
Subota **16** Hedviga	O b j e d: Juha od rajčice. Varivo od bundeva (buče) s faširanim odrescima. V e č e r a: Naduvak od krumpira s uumakom od luka.

ČAROBNO VJENČANJE

NAPISAO GABRIEL DE LAUTREC — PREVEO K. MOSKATELO — ILUSTRIRAO R. DE LA NÉZIÈRE

(Nastavak)

Svi su ogladnjeli. Mislili su samo na to, kad će sjesti k stolu. Ugar je namjerno nepristojno škrgutao svojim vilicama. Iz kuhinje je dolazio ugodan miris pečenke. Napokon kralj primi kraljicu za ruku i krenuše u sobu za jelo.

Bilo je tu nove neprilike radi smiještanja po časti. Naravski, da je svaki htio za sebe časnije mjesto, a među ostalima bunila je sve vještica Karonja, koju su također morali pozvati. Svi su je mrzili, ali su prema njoj pokazivali lijepo lice, jer nije bilo zla, koje ona ne bi učinila svojim neprijateljima.

Ručak je bio vrlo bogat. Jele su se glave divljeg vepra, kojima veliki i oštri zubi nisu sada mogli ništa poslužiti protiv dobrog teka uzvanika. Zatim su dobili pečene fazane, prase punjeno izvrsnim jelom, paunove jezike s tečnim umacima. Bilo je slatkiša za rasipanje. Vrsnoća kuhara pokazala se u nekim jelima i kolačima, koji su bili posluženi na tanjiru nekoliko metara dugačkom, a kolač s bademima činio se da kao kakav tovar na brodu pliva na jezeru kreme od vanilije. Bila je zaista takva gozba, kakve se ne bi smjelo opisivati u novinama, dok ima bijednika, koji nemaju ni suha kruha s vodom.

Vina, i to najizvrsnija, točila su se na rasipavanje. I čim su flaše bile prazne, ako bi sluge samo jedan čas zakasnile, vještice bi lupale po stolu svojim štapićima, a crveno kao rubin vino ulijevalo se nekako čudesno u staklenke.

Razgovor je uz jelo najbolje tekao, a bilo ih je, koji su i pjevali. Knez Karaba, napivši se dobro vina, počeo je pripovijedati vili Cvjetani, koja je bila blizu njega, takve smiješnosti, da je poželjela, da ga jednim udarcem svog čarobnog štapića pretvori u mlinarskog momčića.

Najednom zavlada grobna tišina.

Čuo se jezoviti zvuk roga na vratima dvora. Zov se ponovio tri puta. Ugar, koji je baš jeo pečenje, zastade u zraku s viljuškom, na kojoj je bio naboden pečeni but.

Kralj se okrene dvorskom upravitelju, koji je uljudno stao iza njegova sjedala.

»Pogledajte, što je to,« reče. »Svi su naši uzvanici došli. Bez sumnje je to kakav putnik, koji traži gostoprimstvo.«

Upravitelj odmah izađe. Vrati se nakon nekoliko časaka, da uvede pohoditelja. To je bio Kraljević.

Bio je prekrasan, i svi su ga s udivljenjem gledali.

On pođe prema kraljici i naklonivši se poljubi joj ruku najuljudnije što se ikada može na svijetu vidjeti. Zatim pozdravljajući kralja reče:

»Veličanstvo, sto je godina, što je Kraljevna začarana u šumskom dvorcu. Sudbina mi je dodijelila, da je oslobodim i uzmem za ženu. Nijesam je vidio, ali je ljubim iz sveg srca. No na taj pothvat ne ću otići bez vaše privole. Ne ću da primim vašu kćerku ni od koga osim od vas.«

Kralju se ovaj govor vrlo svidio. On razdragan pruži mladiću ruku s riječima:

»Oslobodi je, moj zete,« reče ganuto »Nisam više ni mislio, da bi se moja kći mogla opet povratiti na svijet. Tvoj dolazak potvrđuje mi istinitost proročanstva. Idi je potražiti, i iskaži joj veselje, koje će uživati otac i majka njezina, kad je zagrlimo nakon toliko dugo vremena... Ali ti, dragi moj, trebaš počinka. Kasno je. Ne možeš otputovati prije sutra ujutro. Dotle uzmi mjesto za stolom i veseli se s nama.«

Kraljević je svojom uljudnošću i raspoloženjem osvojio sve prisutne. Njegova dražest razoružala je najotrovnije zavisti.

Iza ručka pili su kavu na terasi, odakle su se u daljini vidjela prva stabla tajanstvene šume. Već odavna nitko nije u njoj bio. Granje i šiblje sačinjavalo je neprohodni gustik. Neki čarobni strah udaljivao je od nje i najodvažnije. Kraljica okrene pogled prema dalekom obzorju i uzdahne. Kraljević joj se približi i utješi je najnježnijim izrazima.

U času, kad su svi htjeli da se povuku na počinak, jer je Kraljević morao ujutro rano ustati, začu se neka svađa na kraju terase. To su se Ugar i Modrobrad svađali. Kako su dobro bili ručali, ispraznili su veselo mnogo flaša likera. Svaki se hvalio svojim časnim zaslugama:

»Da, gospodine,« govorio je Modrobrad, »ako hoćete vidjeti čovjeka, to sam ja. Što je to uopće čovjek, gospodine? To je onaj, koji je oženio sedam žena i koji ih je sve pobio jednu za drugom. Sutra, moj gospodine, oženit ću i osmu, pa ću i nju zaklati.«

»Krasno,« odgovarao je Ugar sliježući ramenima. »Vi ubijate svoje žene, a ja ih jedem. To dokazuje moje prvenstvo.«

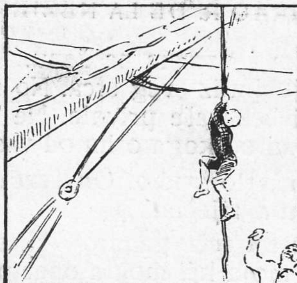
Morali su drugi posredovati, da odijele ovu dvojicu, jer je prijetilo, da će doći do tučnjave. Pustiše se odvesti gunđajući koješta. Sluge donesoše baklje, podijeliše se naokolo — i svi odoše spavati.

(Nastavit će se.)

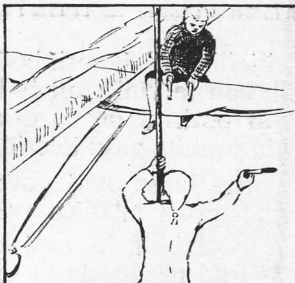
Pustolovni roman u slikama

ZLATNI OTOK

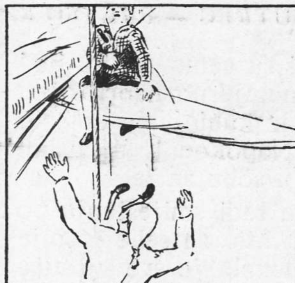
25. NAPISAO R. L. STEVENSON — ILUSTRIRAO STJEPAN PETREŠEVIĆ

Prvi se snašao Jim. Skočio je kao mačka i počeo se penjati na jarbol. Hands ga je stao progoniti, a držao je oštri nož u rukama.

Na jarbolu Jim nabije pištolje barutom i sjedne čekajući Handsa. Hands se polako penjao, pa odjednom vješto zavitlao svojim nožem.

Jim vrisne od bola i pusti iz ruku obje pištolje. One udariše Handsa u glavu te ga onesviješe i srušiše u more, gdje se ugušio...

Jim se oprezno spusti s jarbola, baci s palube u more mrtvog mornara te polako po plićini ostavi lađu i izađe na kopno.

MALO ŠALE

OKOLO KERE. Muž reče svojoj maloj ženici: »Draga Emice, da znaš kako te jako ljubim!« Pri tom ju cmokne u usta.

Ona se smiješi, ali mu tobož ne vjeruje.

On će na to: »Pa zar mi ne vjeruješ?«

»Ne sumnjam u tvoju ljubav, dragi mužiću,« reče ona. »Samo se čudim tvojem ukusu. Kako može tako elegantan i lijep muž poljubiti ženu, koja je ovako jednostavno odjevena, kao što sam ja?«

ZGODNA DOSJETKA. Kod neke kitničarke služila je jedna djevojka, koja je htjela stupiti u službu kod pjesnikove žene. Ova dođe kitničarki radi informiranja, te ju upita, da li je ta djevojka marljiva i vrijedna?

»Jest,« bijaše odgovor.

»A je li poštena?« upita dalje.

Kitničarka joj odgovori: »Sumnjam, ja sam ju prije nekoliko nedjelja poslala k vama s računom, ali mi ona do danas nije ništa predala«.

KARTE NE LAŽU. Vračarica mladoj šiparici: »Ja vidim jednog mladog čovjeka sa tamnocrnim...«

Šiparica uleti u riječ: »Nije istina, on je plav.«

Vračarica: »Ali pustite da izgovorim. Vidim ga sa tamnocrnim ogrtačem i plavim vlasima.«

DOBRIJAN KAO SLIKAR

Svakakva umijeća
znade dobri čika:
počeo je danas
i da nešto slika.

Došo k njemu susjed,
što kraj njega živi,
da se divnoj slici
i on malko divi.

Gleda susjed sliku
kroz oćale svoje,
pa junački sjedne
na čikine boje.

A kada je susjed
pošao na vrata,
jauknuo čika,
pa sad glavu hvata!

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed. Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin. Deželićeva ul. 2.

Djeca na putu u školu

Od lijeva na desno: 1. JESENSKI KRATKI KAPUT za dječake, vrlo zgodan za školu, ali i za šport. — 2. KAPUT ZA DJEČAKA u jednostavnom, ali praktičnom kroju. — 3. DRAŽESTAN KAPUTIĆ za manju djevojčicu. KAPICA je sašita iz istog materijala kao i kaputić. — 4. ZELENI KAPUT za djevojčicu iz tkanine za muška odijela. — 5. PRAKTIČNI KAPUT za djevojčicu za kišovite jesenske dane. Sasma je zatvoren, pa je zato vrlo ugodan. — 6. TIROLSKO ODIJELO za dječaka iz sivog sukna obrubljeno sa zelenim. Puceta su drvena. Tome prikladan zeleni šeširić.

DVA PRIZORA S VRLO LIJEPE PRIREDBE U PLETERNICI PRIGODOM MLADE MISE VELEČ. G. STJEPANA MIČEVIĆA